

Nr 1/2014, 8. årgang

Tynset

Næringsliv og utvikling

Informasjonsmagasin
fra Tynset kommune

Han er en av to nye regionnæringsssjefer som nå skal ha ansvaret for det strategiske nærings samarbeidet i åtte kommuner, fra Holtålen i nord til Rendalen i sør. Den andre stillingen er ennå ikke besatt.

Og det er nettopp det som skal være de to næringsjefene sin oppgave. Å tenke strategi, se det regionale næringslivet i perspektiv. Legge langsiktige strategier for vekst og utvikling i næringslivet i denne delen av innlandet som sies å være i næringsklyngen.

– Jeg brenner for å få flere til å jobbe sammen i samme retning samtidig og slik skape resultater i fellesskap, sier Løvik.

Foruten å bidra til at den strategiske næringsplanen for Fjellregionen blir gjennomført skal næringsjefene jobbe innenfor fire prioriterte områder: Utvikle et regionalt næringsfond, utrede næringshagens rolle i nærings samarbeidet, styrke kontakten med forskning og utviklingsinstitusjoner, og arbeide for større etableringer i regionen. Hvor disse etableringene skjer er for Løvik likegyldig. Poenget er regionalt samarbeid for å styrke og utvikle næringslivet. Løvik har jobbet med næring- og lokalsamfunnsutvikling i 15 år. Blant annet over 10 år i Norges Vel på Tynset og tre siste som leder for Vingelen utvikling.

– Jeg ser nå fram til å jobbe på et mer overgripende plan. Jeg gleder meg til å ta tak i de felles utfordringene vi har i regionen, og bidra til å skape et lønnsomt og framtidsetta næringsliv. For det må kunne sies uten å fornærme noen, at ikke alle deler av næringslivet her i dalen er like framtidsettet.

– *Hva tenker du på da?*

– Digitale, nettbaserte salgs- og markedsføringskanaler utvider markedet geografisk. Det åpner for nye muligheter. Hvem sier at vi i denne regionen ikke kan spille en rolle i leverandøriindustrien til f eks olje- og offshore? Hvem sier at bedrifter her i regionen ikke kan drive med netthandel? Selvfølgelig kan vi det, selv om det ikke passer for alle. Det finnes helt klart muligheter for noen av regionens bedrifter å finne nisjer i disse markedene. Vi må være omstillingsvillige i et marked som utvikler seg svært raskt. Faktisk kan det være lettere nå å etablere bedrifter her enn det var tidligere når vi var mer avhengig av et tynt befolket, lokalt marked, påpeker Løvik.

Andre oppgaver er å legge til rette for at folk ønsker å etablere seg her. Kartlegge muligheter, skape nettverk, få investorer til å kaste sine blikk på denne regionen. Å etablere møteplasser hvor folk ser nytte av å delta, gi inspirasjon og motivasjon til å satse. Det blir noe av det viktigste innholdet i denne jobben. Det i samarbeid med næringsaktører og organisasjoner som Næringsforum i Fjellregionen (NiF).

– *Hva med rekruttering blant de unge til regionalt næringsliv? Regionen satser på å bli en nasjonal motor når det gjelder Ungt Entreprenørskap. Hva skal til for å nå det målet?*

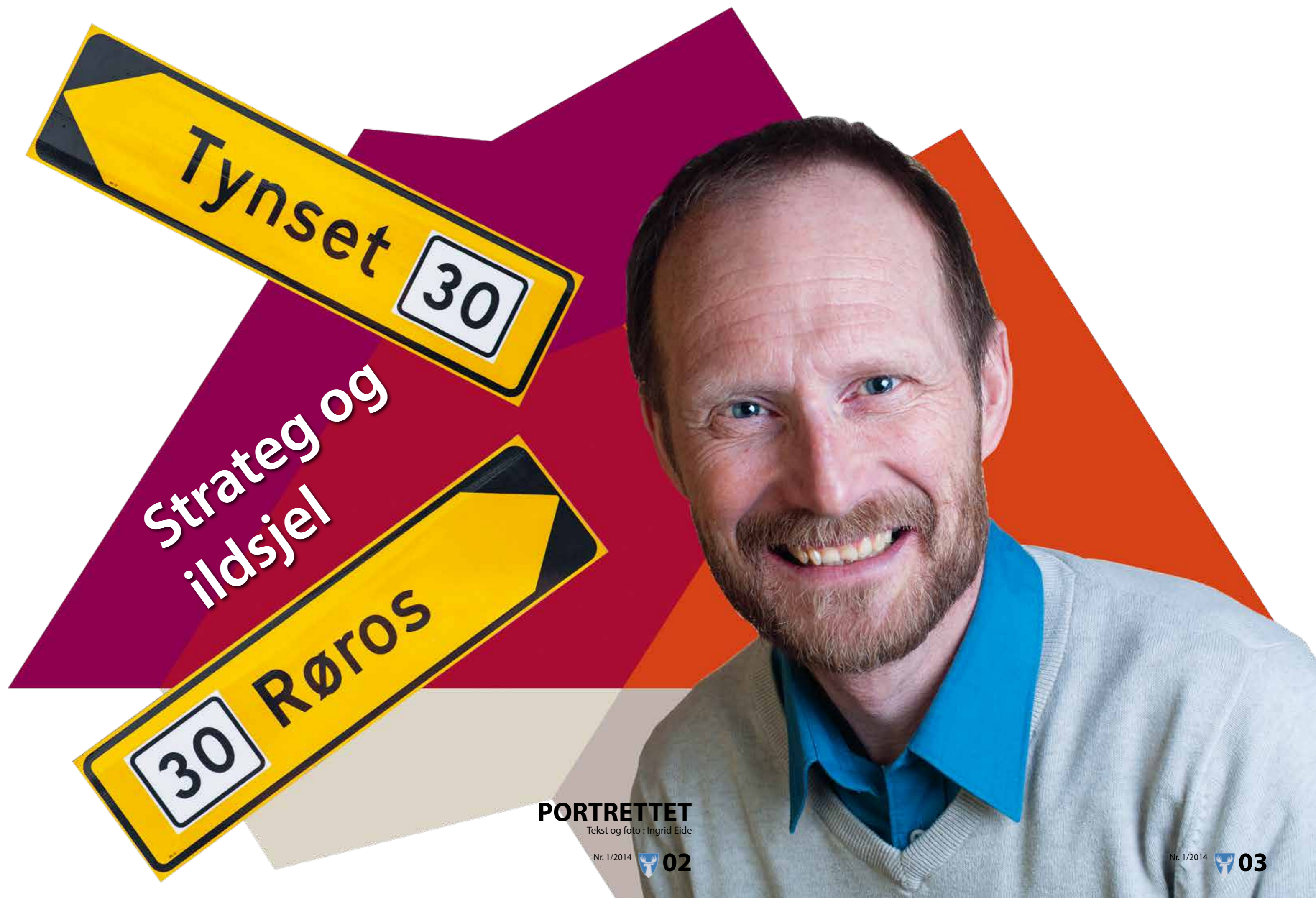
– Ungt Entreprenørskap (UE) gjør en svært viktig jobb for å få unge til å tenke at det er både mulig og interessant å skape sin egen arbeidsplass. Også skolene i Fjellregionen har lenge gjort en god jobb for ungt entreprenørskap i skolen, noe vi blant annet ser på Skapende Ungdomsmesse (SUM). I år deltok over 50 bedrifter fordelt på elev og -ungdomsbedrifter (EB=ungdomskolenivå og UB=videregående skolenivå). Jeg håper at Nord-Østerdal videregående skole etablerer en entreprenørskapslinje. Det er nå et studietilbud ved flere videregående skoler i Hedmark.

– *Hvilke tanker gjør du deg for at vi skal snu den negative befolkningsutviklingen i regionen?*

– Vi må ha arbeidsplasser ja, men vi må også markedsføre det som skiller regionen fra andre steder og som fører til at folk ønsker å slå seg ned her og skape sine egne arbeidsplasser. Pr i dag har vi bortimot 50 såkalte livsstilsetablerere. Vi har så mye bra her i regionen som folk vil komme hit for å oppleve og delta i. Løvik er sjøl et eksempel på at attraktivitet er et tilflyttingstrekkplaster. Ikke bare forelsket han seg i ei vingelsjente, men også i bygda.

– At fruene hadde et nettverk her fra før hadde selvfølgelig betydning, men at det var tilbud innen musikk, kultur, gode skoler, flotte områder for friluftsliv, jakt og fiske som jeg er interessert i, var også viktig. Jeg hadde fått jobb i Norges Vel og kunne bosette meg hvor som helst i landet i teorien. Det ble Vingelen og Fjellregionen.

Løvik begynner i jobben 17. mars. Han avslutter med en oppfordring: Er det noen av magasinet lesere som ser at vi har nytte av å komme i kontakt med noen i deres nettverk, så si ifra til meg. Vi er avhengige av å få innspill fra regionens befolkning om nettverk og ideer. Det er som sagt i samarbeid at utvikling skjer.

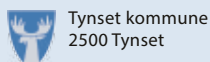
PORTRETET

Tekst og foto : Ingrid Eide

Informasjonsmagasin Tynset kommune
Nr. 1/2014, 8. årgang

Utgiver

Redaksjonen

Arild Einar Trøen (rådmann og ansvarlig redaktør)
Morten Often (ass. rådmann)
Bersvend Salbu (ordfører)
Beate Hjertager (kultursjef)
Per John Valle (teknisk sjef)
Bent Kvisle (utdanningsjef)
Mariann Totlund (enhetsleder landbruk og miljø)
Inger Stubsjøen (leder for plan, bygg og geodata)
Kari Skjulhaug (avd.leder Servicetorget)
Ingrid Eide (fotograf og journalist)

Kontakt

Telefon: 62 48 50 00
Epost: postmottak@tynset.kommune.no

Annonsering i informasjonsmagasinet

Organisasjoner og næringsliv kan annonsere i våre spalter. Ta kontakt for ytterligere informasjon og bistand med utforming av annonsemateriell.

Kontakt vedrørende annonsering og priser

INGRAFO
2540 Tolga

Telefon 62 11 71 99
Epost post@ingrafo.no
Web www.ingrafo.no

Foto 1. omslagsside

"Vinterlek i park"
Illustrasjonsfoto: © Shutterstock

Grafisk utforming

© 2014 INGRAFO
www.ingrafo.no

Opplag

3.600

Trykk

Flisa Trykkeri AS

Miljøspalten

Rambuhagen

– en sansehage og aktiv møteplass for flere generasjoner i Tynset sentrum?

Beliggenhet og status

Rambu har adresse Torvgata 1, og ligger i Tynset sentrum med kort vei til Tjønmosenteret og Tronstua barnehage. Rundt Rambu er det en hage som har stått og grodd ned over noen år. Foran huset er det litt plen og noen busker samt ei bjørk som ble plantet da stedet ble Tynset sitt 1000-årssted. Bak huset er det en liten grillplass samt gammel grasmark med innslag av noen markblomster. Hagen grenser mot Torvgata foran huset og mot jernbanelinja bak huset. Fra baksiden av huset er det flott utsikt mot bygda og kirka.

Historikk

Rambu sto ferdig i 1889 og ble brukt som kommunens administrasjonsbygg fra slutten av 1890-tallet til 1974. Kinoen fortsatte drifta i bygget til kulturhuset sto ferdig. Rambu fritidsklubb har disponert huset fram til 2009. Rambu ble valgt som tusenårsstedet til Tynset, og i den forbindelse ble uteområdene pusset noe opp. I 2009 ble Ungdomsklubben lagt ned og huset ble stående ubrukt.

Dagens bruk

Fra 2011 ble det igjen liv i Rambu. Huset er ryddet, vasket og malt innvendig. Kreative damer bruker det som verksted på fritida, og billedkunstundervisningen til kulturskolen har lokaler her. Huset har også fått et bønnerom for muslimer, speiderne har pusset opp sitt eget rom, 4H har sine møter her og mye annet skjer.

Drømmer og planer for hagen

Vi ønsker at hagen blir opprustet til et vakkert og funksjonelt møtested for flere generasjoner. Det mangler en park og et uteområde for aktivitet, opplevelse og avkobling i Tynset sentrum. Målet må være at flere generasjoner kan bruke huset og hagen, og ha dette som en naturlig møteplass. Ideen kom fra tidligere diakon i Tynset, Marianne Konow. I fjor sommer sørget hun for beplantning og stell av hagen. I år vil hagen gro igjen dersom ingen tar tak i dette. Vi har mulighet til å kjøpe inn noe planter, men trenger frivillige til å plante og stelle hagen i sommer.

Har du noe eller mye ledig kapasitet, ta kontakt med kulturtjenesten:

Beate Hjertager

beate.hjertager@tynset.kommune.no

Stein Kaasin

stein.kaasin@tynset.kommune.no

Telefon 62 48 50 00

Vi vil bli bedre

” Vi vil vite hva som er bra og hva vi kan bli bedre på! ”

Brukerundersøkelser tar sikte på å måle hva brukerne av en tjeneste mener. I brukerundersøkelser kan det være så enkelt som at det er konkret bruk som ligger til grunn for svarene, men også her vil erfaringene variere i mengde og bredde. Mange vil vurdere tjenesten ut fra hvilke forventninger de har, og dette er noe som vil variere mellom brukere. Eldre brukere viser seg ofte å være mest fornøyd med det de får, og noe av forklaringen er at deres forventninger er preget av en tid da det var mer knapphet på offentlige goder.

Brukerundersøkelser ser i økende grad ut til å være et redskap som både offentlig og privat sektor benytter seg av. Et søk på nettet med ”brukerundersøkelse” gir 137000 treff. Det er økt fokus på begreper som brukertilfredshet, kostnader og kvalitet, effektivitet og serviceinnstilling. Brukerundersøkelser har blitt et viktig virkemiddel når offentlige virksomheter skal evaluere sine tjenester. En av årsakene er at det kan knyttes usikkerhet til offentlig tjenester. Det er ikke alltid like lett å måle hva Tynset kommune yter, og særlig ikke når vi ønsker å fokusere på kvaliteten i tilbudet.

Brukerne synes fornøyd, men vet vi helt hva de egentlig mener? Leverer vi tjenester i tråd med det brukerne forventer? Vi kan ha uklare forestillinger om brukernes behov og meninger. Tar vi for gitt at vi tilbyr en tjeneste som er universell og lett tilgjengelig for alle? Faller noen av våre brukere utenfor, har vanskelig for å ta til seg den informasjonen og hjelp vi tilbyr? I tillegg er det vanskeligere å måle hvor god tjenesten er når det kun eksisterer et tilbud i kommunene. Det er ikke som i privat sektor, der brukerne til en viss grad kan skifte over til andre om de er misfornøyd med tilbudet. Derfor er brukerundersøkelser viktige for å sikre systematisk brukermedvirkning, kvalitet og forbedringsarbeid av tjenesten.

Resultater fra brukerundersøkelser kan benyttes mange ulike vis:

- *Styringsredskap.* *Undersøkelsene kan brukes til planlegging av nye tjenester og forbedring av eksisterende. Den kan brukes i budsjettforhandlinger. Vi kan kalle dette et ledelsesperspektiv.*
- *Beslutningsgrunnlag.* *Hvilke satsningsområder skal prioriteres? Sette brukernes behov og rettigheter i sammenheng med de ressurser vi har til rådighet.*
- *Evaluering av virksomheten.*
- *Kvalitetssikring.* *Kvalitetsforbedring. Blant annet for å yte bedre service.*
- *Frigjøre ressurser.* *Dersom vi iverksetter tiltak etter en undersøkelse kan vi frigjøre ressurser som kan brukes til ytterligere å bedre kvaliteten på tjenestene våre.*
- *Markedsføring.* *Gjøre kommunens ulike tjenester bedre kjent.*
- *”Forskning” på egne tjenester.* *Vi ønsker å bidra til ny kunnskap om våre tjenester gjennom dialog med brukerne.*

Tynset kommune gjennomfører i disse dager brukerundersøkelser på mange ulike områder. For å bli enda bedre trenger vi din hjelp. Vi ønsker å lære av brukernes erfaringer og alle tilbakemeldinger er viktige. Derfor oppfordrer vi alle til å svare på brukerundersøkelsen. Vi vil vite hva som er bra og hva vi kan bli bedre på. Hvert eneste svar teller. Din mening som bruker er viktig for oss.

Med hilsen
Arild Einar Trøen
Rådmann

Levende Landbruk

– et prosjekt for Alvdal og Tynset kommuner hvor formålet er å skape et robust og framtidsrettet landbruk i kommunene.

Tekst: Rune Aas. Foto: Ingrid Eide / Ingrafo (arkiv)

Prosjektet Levende Landbruk starter opp med første tema- og informasjonsmøte onsdag 26. mars.

Det er TINE SA ved TINE Rådgiving og Medlem som har prosjektledelsen og samarbeider tett med Norsk Landbruksrådgiving Nord-Østerdal og Nortura. Dette mener vi vil gi den totale rådgivningstjenesten i området det løft og et bedret samarbeid også etter at prosjektet er avsluttet.

Fremdrift og betydning for landbruket i Tynset og Alvdal

På informasjonsmøte 26. og 27. mars vil gårdbrukere bli informert om prosjektet, hvorfor prosjektet er så aktuelt og hva man som deltager kan få ut av det. Dette møtet vil også inneholde status for landbruket i de ulike kommuner og hvilken betydning landbruket har for total verdiskaping. Vi vil også se litt inn i "glasskula" om hvordan landbruket vil komme til å se ut de neste 5-10 årene.

Temamøte 2 avholdes 7. og 8. april. Her blir det motivasjons- og inspirasjonsforedrag med to "jærbuer" som kombinerer gårdsdriften med jobb som rådgivere i TINE. Arve Vignes er en positiv realist som vet å prioritere arbeidsoppgavene når det stormer som verst. Han driver gård på Finnøy, og i Buskap 8/2012 kunne vi lese at han hadde et dekningsbidrag pr årsku i landstoppen. Han er målrettet og

velger gode og rimelige løsninger. Svein Egil Skartveit har vært rådgiver siden 1984 og er beryktet som en av de beste til å se bonden. I tillegg er han over middels interessert i god ku og har med begrenset tilgang på areal til grovfôr, optimalisert melkeproduksjonen på gården. Begge formidler sitt budskap med humor og alvor.

Veiledningspakker

Vi vil straks etter informasjonsmøtene starte opp med veiledningspakker. Disse "pakkene" består av til sammen 15 timer rådgivning mot kun en liten egenandel. Målet er å nå ut til 100 mjølke- og storfekjøttprodusenter i de to kommunene i løpet av fire år. Målsettingen med veiledningspakkene er å

- *motivere og inspirere bonden til veien videre*
- *styrke bonden som bedriftsleder*
- *hjelp til å ta riktig beslutning sammen med familien*

Innholdet i pakkene vil til en stor grad tilpasses den enkeltes behov, men innen noen begrensninger i forhold til prosjektets målsettinger. Det kan nevnes rådgivning innen bedriftsledelse, økonomi, endringer av driftsbygninger, omgjøring, påbygg, nybygg, optimalisering av produksjon, og også rådgivning i forbindelse med generasjonsskifte og liknende. Første del av veiledningspakkene vil

ha som utgangspunkt å kartlegge ressursene og avdekke behov og/eller ønsker for videre drift på gården og ikke minst forventningene hver enkelt har til deltakelse i prosjektet. Ut fra dette vil veiledningspakkene skreddersys den enkelte.

Fremtidsrettet og robust landbruk

Som bonde og bedriftsleder har en tre grunnleggende strategiske valg, du kan utvikle, du kan drive som nå eller du kan avvikle. Det er naturlig å tenke at de som tenker å velge en av de to første strategiene er de som har mest nytte av et slikt prosjekt. Det kan nok være riktig, men strategien å avvikle er ingen lett strategi og det å avvikle på rett måte er også svært viktig med hensyn til bruket og eierens fremtid. Bevissthet rundt valget av strategi og hvordan en går frem kan ha avgjørende betydning for en selv, men kan også ha betydning for andre i bygda. Slik sett oppfordrer vi alle, uansett kategori til å delta. For den som er usikker på hvor en står, vil vi hevde det er et "must" å delta.

Vi mener at prosjektet vil være viktig for å skape et robust landbruk som er fremtidsrettet. Svært mange bønder legger ned en stor innsats hver eneste dag for å produsere mat av ypperste kvalitet. Det at vi i fremtiden også kan være stolte av denne innsatsen er noe av det som leverandørene av prosjektet har fokus på og som vi håper at prosjektet vil bidra til.

Målsetting

Prosjektet *Levende Landbruk* har fokus på mjølk- og kjøttproduksjon på storfe, og skal gjennomføres over en fireårsperiode. Alvdal og Tynset kommuner skal fortsatt ha et aktivt og levedyktig landbruk i framtida, gjennom å videreutvikle landbruket og bedre utnyttelsen av de totale tilgjengelige landbruksressursene i kommunene. Det gjennom å:

- *motivere og skape en ny giv for landbruksnæringa i kommunene*
- *styrke bonden som bedriftsleder*
- *økt utnyttelse av utmarksressursene*
- *øke matproduksjonen gjennom å styrke grovfôrproduksjonen og økt bruk av utmarka*
- *styrking av kompetanse og agronomi*
- *økt rekruttering til landbruksutdanning (eksempel Storsteigen)*

Hovedmålet i begge landbruksplanene er å øke produksjonen av mjølk og kjøtt. For Tynset er målet tallfestet til en økning på henholdsvis 10 % og 20 % av produksjonen fram til 2015. Det er videre ønskelig å bevare dagens bredde av ulike bruk og driftsstørrelse i begge kommuner som samlet sett er den nest største landbrukskommunen i Hedmark.

Organisering

Styringsgruppe

Representanter fra kommunenes bondelag, ordførere i Alvdal og Tynset og enhetsleder for landbruk og miljø.

Referansegruppe

Representanter fra rådgivingsapparatet i Nord-Østerdalen, Storsteigen videregående skole, politiske representanter fra begge kommunene, lokale bondelagsledere tilhørende kommunene og representant fra enhet for landbruk og miljø.

Temamøte 1

Onsdag 26. mars

Heim Samfunnshus, Tynset kl 10:30-14:00

Kvikne Samfunnshus kl 19:30-22:00

Torsdag 27. mars

Aukrustsenteret, Alvdal kl 10:30-14:00

Temamøte 2

Mandag 7. og tirsdag 8. april.

Følg med på kommunens hjemmesider for nærmere tidspunkt.

Stor deltagelse på regionalt etablererkurs

Etter flere år med liten interesse for etablererkurs har fylkeskommunen og kommunene i regionen satt seg i førersetet når det gjelder å lage opplegg for nyetablerere.

Næringsapparatet i kommunen står klar til å bistå nyetablerere i regionen

Tekst og foto: Ingrid Eide

I samarbeid med lokale firmaer som Vingelen Utvikling i Nord-Østerdal og Duplus i Sør-Østerdal til gjennomføring av kursene, er etablererkurs satt i gang i begge regioner og med svært god deltagelse.

Hedvig Rognerud, påtroppende leder i Vingelen Utvikling og kursleder, opplyser at hele 20 etablerere deltar på vårens kurs i Nord-Østerdal.

– Dette er alt fra nyetablerere som er kommet godt i gang til de som har en ide som de ser potensiale i og som de ønsker å teste ut. Tilleggsnæring til egen gård representerer hovedtyngden av type virksomhet, ellers er det etablere innenfor kreativ og kulturbasert næring, forteller Rognerud.

Næringsapparatet i kommunen står klar til å veilede og bistå de som satser på egen bedrift ut over selve etablererkurset da det er viktig at disse får oppfølging over tid.

Bern Robert Hansen, nærings sjef i Tynset, forteller at næringsapparatet i kommunen har fordelt oppfølgingsarbeidet av etablererne mellom seg.

– Landbrukskontoret har hovedsak ansvar for oppfølging av tilleggsnæringer til gårdsdrift og ellers etter behov. Andre kan kontakte meg. Vi er kontakt inn mot det offentlige tilskuddsapparatet som Innovasjon Norge, og det kommunale næringsfondet, avhengig av målsettinger og finansieringsbehov.

– Vi bistår også med søknadskrivning. Ikke ved å skrive dem, men med råd og veiledning om hva som er viktig at etablereren har med i søknaden. Forretningsplan, finansieringsplan og budsjetter må med. Arbeidet med å skrive søknader er det mange som kvier seg for, kanskje litt unødig. Det er både hjelp og veiledning å få om man tar kontakt med oss i kommunen, sier Hansen.

Enhetsregisteret i Brønnøysund har for perioden 2011-2013 bokført 80 nyregistreringer i Tynset kommune.

Dagens elever

- morgendagens etablerere i Fjellregionen?

Fjellregionen vil trappe opp satsingen på entreprenørskap i skolen ved å målbevisst satse på å heve kvaliteten i bedriftene, og dyrke fram de virkelig gode ideene. Det er også et ønske at entreprenørskap i større grad integreres som undervisningsmetode på allmenn studieretning.

Tekst og foto: Ingrid Eide

Det summet av aktivitet ved årets SUM-messe som ble avholdt på Røros i januar.

De siste årene har mellom 50 og 60 elev- og ungdomsbedrifter i Fjellregionen deltatt med sine bedrifter og konkurrert om ulike priser på Skapende ungdomsmesse (SUM). Lokalt næringsliv har stilt opp, både på stand og gjennom juryarbeid. Elever fra skolene i regionen har hentet hjem priser både fra Innlandsmessa, Fylkesmessa i Sør-Trøndelag og NM for ungdomsbedrifter. Denne måneden hentet elevbedrifter fra Storsteigen ikke mindre enn seks priser på Fylkesmessa, og gikk videre til NM. Ungdommer fra regionen har kommet gjennom nåløyet for å delta på "Leder for en dag" i Oslo.

Den nasjonale målsetningen er å styrke kvaliteten på og omfanget av entreprenørskapsopplæring på alle nivåer og fagområder i utdanningssystemet.

Skape miljøer

Norge skal være ledende internasjonalt innenfor entreprenørskap i utdanningen. På regionalt nivå er målsetningen at vi skal være ledende innen ungt entreprenørskap i Norge. I 10 år har det vært jobbet på en god og

strategisk måte for å nå denne målsetningen. Det er ingen andre steder i landet som har noe som ligner på SUM-messa med den oppslutningen vi har her, sier Kristin Aas Berntsen, leder i UE i Fjellregionen. Oppland fylke arrangerte en fylkesmesse nå med 27 deltagende bedrifter, på fylkesnivå.

En ytterligere satsing vil nå skje ved å styrke entreprenørskap på allmenn studieretning ved videregående skole. Yrkesrettede fag har i lengre tid hatt stort fokus på entreprenørskap.

– Grunnleggende viktig er det å skape miljøer for å tenke entreprenørskap. Det skal være lov å bli god i å skape bedrifter. Målet er at elevene som får denne kunnskapen skal bidra til å skape næringsutvikling og arbeidsplasser i regionen i framtida, poengterer Berntsen.

På jakt etter gode ideer

– Ungt Entreprenørskap og den årlige SUM-messa er en viktig arena for ungdom å kunne utvikle seg på. På disse arenaene tilegner de seg ferdigheter og kompetanse som gjør at de kanskje senere velger å bli gründere, sier Ola Fåsetbru i Sparebanken Hedmark på Tynset.

Han mener det er viktig at næringslivet støtter opp om flotte tiltak som dette, og som på sikt kan føre til at ungdom vil etablere seg i regionen.

– Vi må skape arbeidsplassene selv, det er vanskelig å få statlige arbeidsplasser av litt volum til distriktene. Tall som det vises til i rapportene fra Østlandsforskning og Nord-Trøndelagforskning er også bevis på at entreprenørskap i utdanningsløpet har betydning for næringsutvikling og verdiskaping. Derfor er det viktig å fortsette dette arbeidet, og vi vil lokalt arbeide for at Sparebanken Hedmark fortsatt skal delta på minst samme nivå som i dag. For oss handler det også om å profilere oss som bank overfor ei spennende målgruppe som representerer framtida. Dette er ungdom som ønsker å skape noe, og da må vi selvfølgelig være med som den største lokale næringslivsbanken, poengterer Fåsetbru.

Forskning som er gjort innen entreprenørskapsopplæring her i landet av Østlandsforskning og Nord-Trøndelagforskning viser følgende resultater:

- Elever som har drevet UB har dobbelt så høy etableringsrate sammenlignet med den årlige etableringsraten i den voksne befolkningen. (UB-elever er på 16,6 %. Norske befolkningen er 7,5 %)
- Undersøkte etablering blant personer i alderen 24-25 år. Rapporten viser at de som har drevet UB på skolen har 17 % etableringsrate mot 13 % i kontrollgruppen i samme aldersgruppe. Dette er vel 30 % høyere.
- 33 % av tidligere UB-elever har lederansvar i dag mot 25 % i kontrollgruppen.
- 55 % av UB-deltakerne mener de har nødvendige kunnskap og ferdigheter for å etablere en bedrift om muligheten skulle dukke opp mot 41 % i kontrollgruppen.
- 46 % av UB-deltakerne ønsker å bli selvstendig næringsdrivende mot 39 % i kontrollgruppen.
- Over 7 av 10 elever og over 8 av 10 lærere sier at UB har gjort skolegangen mer interessant og spennende.
- UB bedrer elevenes samarbeidsevner, utvikler selvtilliten i positiv retning, styrker deres egenskaper til problemløsning, evner til å fatte beslutninger, og ferdigheter til å tenke økonomisk.
- UB påvirker fellesskapet og kameratskapet i en positiv retning.
- IA har bidratt positivt til holdningsendring i forhold til elevenes forståelse av fravær og hva som bidrar til trivsel og inkludering
- Entreprenørskapsopplæring gir viktige ferdigheter som arbeidslivet trenger!

Kilde: "Ungdomsbedrift og entreprenørskap", Østlandsforskning, 2011: Nord-Trøndelag forskning

I Sverige har de 30 års historie å basere sin forskning på innen entreprenørskap i skolen. 250.000 svensker deltok i undersøkelsen.

En ny rapport som er utarbeidet av Ratio - Næringslivets forskningsinstitutt, gir etter det forfatterne sier, et entydig svar: De som har drevet UB i videregående skole har senere i livet en sterkere etablering på arbeidsmarkedet, færre arbeidsløshetsdager, høyere inntekt og blir oftere ledere enn kontrollgruppen. Det viser også at elevbedrifter (elevbedrifter i ungdomskolen) øker sannsynligheten for å bli etablere. Lønnsomheten i disse foretakene er høyere enn i kontrollgruppen.

BLI MED PÅ MARKERING AV EARTH HOUR 29. MARS!

Lørdag 29. mars 2014 kl. 20.30 skal byer, kommuner, bedrifter, organisasjoner og enkeltmennesker over hele verden slukke lyset i én time for klimaet.

Earth Hour er en verdensomspennende symbolsk markering. Alle med tilgang til en lysbryter har sjansen til å bidra. Kampanjen er et globalt og visuelt uttrykk for folks vilje og evne til å stå sammen mot klimaendringene. Vis at du vil være en del av løsningen: Slukk lyset for klima og natur!

En kollektiv klimadugnad

Måten vi lever våre liv har store påvirkninger på planeten. Fra ekstreme forandringer i klimaet, oversvømmelser og tørke, til sultkatastrofer, tap av arter og avskoging. Earth Hour handler om mye mer enn en time i mørket. Det handler om å forstå at våre handlinger, energien vi bruker, varene vi kjøper og vannet vi drikker, har en påvirkning på planeten vi lever på. Vi håper Earth Hour skal bidra til oppmerksomhet rundt behovet for økt satsning på fornybar energi i kampen mot klimaendringene.

Vil du arrangere noe i ditt nærmiljø? I din gate? For din klasse? For din forening? For din familie? Benytt kvelden til å samles, og slukk lyset i en time sammen med resten av verden. Én time for miljøet. Du er bare en lysbryter unna å delta!

Les mer på <http://blogsno.panda.org/earthhour2014>

NILUS

Fjellregionen er sterkt engasjert i arbeidet med NILUS, Norsk interesseorganisasjon for lokale utdanningsentre, som ble stiftet i april i fjor.

Tekst: Ingrid Eide
Foto: May Tove Dalbakk

Ordfører Bersvend Salbu er styreleder i organisasjonen, som jobber for å sikre desentralisert utdanning i hele landet. May Tove Dalbakk, leder ved Tynset Studie- og høyskolesenter er både styremedlem og sekretær.

– Lokale utdanningsentre er viktig både for næringsliv, kommunal virksomhet og som tilbyder av kompetanse for å sikre rekruttering og bolyst, sier Dalbakk. Derfor er en organisasjon som NILUS viktig for at vi i fellesskap skal kunne gi landets befolkning en reel mulighet til å ta utdanning uavhengig av bosted, livssituasjon og økonomi.

Det øvrige styret i NILUS utgjøres av ytterligere 4 ordførere og 3 ledere av utdanningsentre fra Vadsø i nord til Kongsvinger i sør, deriblant Thorleif Thorsen fra Røros Ressurs.

Dalbakk opplyser at det nå jobbes aktivt opp mot 45 ledere av landets utdanningsentre, mot 152 ordførere, departement og sentrale komiteer for å bedre rammevilkårene for drift av lokale utdanningsentre. Disse er i dag stort sett finansiert av den enkelte kommune og prosjektmidler.

– Med sentral og forutsigbar finansiering kan det enkelte utdanningsentre bruke mer ressurser på tilrettelegging av etterspurte studier og studentrettet virksomhet, sier Dalbakk.

Foruten dette skal NILUS arbeide for å:

- Være en høringsinstans for desentralisert og fleksibel utdanning opp mot sentrale myndigheter og utdanningsleverandører
- Sikre felles norm for kvalitet – utdanningstilbud, fasiliteter, tjenester og kvalitet på lokale utdanningsentre
- Synliggjøre lokale utdanningsentre som en viktig aktør i det norske utdanningssystemet.
- Tilby etterspurt utdanning i distriktene, sikre offentlig og privat næringsliv kompetent arbeidskraft, tilrettelegge for livslang læring og lik rett til utdanning, bidra til attraktive bostedskommuner
- Finmaske utdanning til hele befolkningen gjennom en kostnads-effektiv modell med over 50 utdanningsentre rundt om i landet.
- Bidra til samarbeid og nettverksbygging med høyskoler og universitet, kommuner og regioner samt arbeidslivets organisasjoner.
- Aktivt ta i bruk ny teknologi og nye studiemetoder.

Gjennom dette får flere kompetanseheving uten å måtte ta ut

permisjoner, bli ukependlere eller flytte.

– Muligheter for kompetanseutvikling og tilgang på kompetent og stabil arbeidskraft er viktig for mange næringsetableringer, sier Dalbakk.

– Det blir stadig større kompetansekrav knyttet til arbeidslivet. Eksisterende næringsliv vil kunne øke kompetansen i bedriften og dermed konkurransekraften, vårt største konkurransefortrinn.

Det er kun de største byene i Norge som kan forvente å få tilført kompetent arbeidskraft utenfra i stor målestokk. Dalbakk mener det derfor er avgjørende at små kommuner satser på å øke kompetansen til egne innbyggere.

Tynset Studie- og høyskolesenter har i dag 60 studenter fordelt på 8 høyskolestudier fra fem ulike høyskoler. Totalt er det 110 høyskolestudenter fordelt på de lokale studiesentrene på Tynset og Røros. I følge Dalbakk er 90 % av studentene kvinner.

– Vi skulle gjerne sett flere menn. Forhåpentligvis blir det flere menn å se blant de 271 personene som til nå har meldt sin interesse for det arkivfaglige studiet som er tenkt lagt til Tynset.

– Vi er utålmodige etter å starte arbeidet med tilrettelegging av studiet som det viser seg å være et stort behov og meget stor interesse for, poengterer Dalbakk.

Les mer om NILUS på www.nilus.no
Besøk også www.fjellstudent.no
og følg gjerne med på www.facebook.com/fjellstudent
for jevnlig info om studietilbud i Fjellregionen.

Årsmøtet i NILUS avholdes 25. april 2014.

Studietilbud i Fjellregionen høsten 2014

Studie med søknadsfrist 1. mars og 15. april

Bachelor Sykepleie
Deltid 180 SP, 4 år.

Studier med søknadsfrist 1. mars

Helsesøsterutdanning
Deltid 60 SP, 2 år. Samlingsbasert.

ABLU - Arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning
Deltid 180 SP, 4 år.

Årsstudium i bedriftsøkonomi
Deltid 60 SP, 2 år. Nett og videokonferanse.

Årsstudium i organisasjon og ledelse
Deltid 60 SP, 2 år. Nett og videokonferanse.

Påbygging i økonomi og administrasjon
Deltid 60 SP, 2 år. Nett og videokonferanse.

Påbygging i regnskap og revisjon
Deltid 60 SP, 2 år. Nett og videokonferanse.

Rådgivning 1 (KFK)
Deltid 30 SP, 1 år. Samlingsbasert.

Studier med søknadsfrist 15. april

Årsstudium i informasjonssystemer
Heltid 60 SP, 1 år. Samlingsbasert og nettstøttet.

Grunnstudium i pedagogikk
Deltid 30 SP, 1 år. Samlingsbasert.

Rådgivning 1
Deltid 30 SP, 1 år. Samlingsbasert.

Rådgivning 2
Deltid 30 SP, 1 år. Samlingsbasert.

Flerkulturell forståelse
Deltid 30 SP, 1 år. Samlingsbasert.

PPU for yrkesfag
Deltid 60 SP, 2 år. Samlingsbasert og nettstøttet. Kan gjenåpnes.

Grunnskolelærerutdanning 1.-7. trinn
Deltid 240 SP, 5 år.
Nett, samlingsbasert og forelesninger ved lokalt utdanningssenter.

Grunnskolelærerutdanning 5.-10. trinn
Deltid 240 SP, 5 år.
Nett, samlingsbasert og forelesninger ved lokalt utdanningssenter.

Studie med søknadsfrist 15. mai

Bachelor Bydeutvikling
Heltid el. deltid 180 SP. Samlingsbasert og nettstøttet.

For lenker til søknader og mer informasjon
www.fjellstudent.no

Følg oss på Facebook
www.facebook.com/fjellstudent

Tynset: May Tove Dalbakk
may.tove.dalbakk@hedmark.org
991 65 244

Røros: Thorleif Thorsen
thorleif.thorsen@stfk.no
951 57 858

Studiene gjennomføres i samarbeid med

Høgskolen i Telemark

Høgskolen i Hedmark

Politiske møter

Mars-juni 2014

25.03.	18:00	Kommunestyret
03.04.	09:00	Formannskapet
29.04.	18:00	Kommunestyret
08.05.	09:00	Politikerdag
22.05.	09:00	Formannskapet
05.06.	09:00	Formannskapet
10.06.	18:00	Kommunestyret
19.06.	09:00	Formannskapet

Se forøvrig ajourført kalender på www.tynset.kommune.no

Hvilke spor vil **du** sette?

Kildesortering nytter!

FIAS

Tlf.: 62 49 48 00 • www.fias.no

Forsøksordning for skuterløyper

Klima- og miljødirektoratet har åpnet for etablering av snøskuterløyper for fornøyleskjøring. Tynset kommune er en av forsøkskommunene i denne ordningen, og har vedtatt forskrift om kommunalt forsøk med snøskuterløyper. Forsøksordningen varer frem til desember 2018.

Tekst: Gunhild Ryen

Forsøksordningen innebærer at kommunen får planlegge skuterløyper for fornøyleskjøring gjennom en planprosess i samsvar med plan- og bygningsloven. Saksbehandlingskravene i plan- og bygningsloven gjør at berørte parter skal varsles om oppstart av planarbeidet, samt at planforslaget sendes på høring med seks ukers høringsfrist. Gjennom planprosessen skal grupper og interesser som kan bli berørt sikres mulighet for medvirkning.

Krav til skuterløypene

Gjennom forskriften legges noen føringer for etablering av skuterløyper etter forsøksordningen. Løypene kan ikke legges i verneområder eller nasjonale villreinområder, og de skal ikke være til vesentlig skade eller ulempe for reindriften. I planleggingen skal det tas hensyn til friluftsliv, naturmangfold, bolig- og hytteområder. Det er krav om at løypenes virkning for friluftsliv og naturmangfold skal utredes, og at kommunens friluftsinnteresser skal kartlegges. Det må innhentes samtykke fra grunneiere for å planlegge skuterløyper over deres eiendom.

Informasjon om gjeldende regelverk

Forsøksordning for snøskuterløyper kan fort føre til misforståelser om hva som er gjeldende regelverk for snøskuterkjøring. Det kan derfor være lurt å innhente mer informasjon om reglene for motorferdsel i utmark før en planlegger å bruke snøskuter eller starte prosessen med planlegging av snøskuterløype. Mer informasjon om reglene for motorferdsel i utmark og hva forsøket innebærer finnes på miljodirektoratet.no og miljokommune.no.

Lokal forskrift for kommunalt forsøk med snøskuterkjøring er å finne sammen med andre aktuelle lover og forskrifter på kommunens hjemmeside under fanen bolig og eiendom, reguleringsplaner og arealplaner. Kommunen anbefaler interesserte å ta kontakt for råd og veiledning om prosessen rundt planlegging av skuterløyper.

Foto: © Shutterstock / Andreas Gradin

Bibliotekenes åpningstider i påsken

Tynset bibliotek, Hovedbiblioteket

Mandag 14. april og tirsdag 15. april kl 11:00-15:00

Onsdag 16. april kl 09:00-12:00

Påskeaften stengt

Kvikne bygdebibliotek

Holder stengt i påsken

Vi ønsker alle en riktig god påske!

Vi ses igjen tirsdag 22. april!

Kulturprisen- Har du forslag til kandidater?

Frist for å fremme kandidater til Tynset kommunes kulturpris er 1. mai. Forslag begrunnes skriftlig og sendes pr post, epost, eller leveres på Servicetorget.

Epost: postmottak@tynset.kommune.no
Post: Tynset kommune, Servicetorget, 2500 Tynset

Tynset kommunes kulturpris har følgende vedtekter:

1. Tynset kommune kan hvert år dele ut en kulturpris. Prisen deles ut til enkeltpersoner eller organisasjoner som har særlig tilknytning til kulturlivet i Tynset kommune.
2. Formålet med prisen er å stimulere kulturlivet i Tynset ved å gi honnør for særlig fortjenestefull innsats innenfor rammen av det utvidede kulturbegrep. Samme person kan unntaksvis motta prisen mer enn en gang.
3. Lokalbefolkningen oppfordres til å sende inn forslag på aktuelle kandidater. Oppfordringen bekjentgjøres på en hensiktsmessig måte. Kommunen kan også selv fremme kandidater.
4. Kulturprisen er på kr 10.000. I tillegg vil det utdeles en kunstgjenstand som skal være et varig minne om at prisen er mottatt.
5. Oppdraget med å lage minnegjenstanden skal hvert år gå til en kunstner med tilknytning til kommunen. Tynset formannskap, etter innstilling av kulturkontoret, velger ut hvem som skal få oppdraget med å utarbeide minnegjenstanden.
6. Tildelingen av prisen avgjøres av Tynset formannskap. Kandidater og votering offentliggjøres ikke. Avgjørelsen er endelig.
7. Offentliggjøring og overrekkelse av prisen bør finne sted ved en passende kulturell/høytidelig anledning.
8. Den årlige utdelingen kan utelates dersom kommunen ikke finner en passende kandidat.

Arrangementskalender for fjellregionen

Felles arrangementskalender har i mange år stått på ønskelista for kultur- og idrettslivet i Fjellregionen. Nå er den her via nettsidene til Destinasjon Røros. Kalenderen er også åpnet for arrangementer fra Rendalen og Folldal, som ikke er med i reiselivsorganisasjonen. Det er opptil arrangørene å sørge for at den blir best mulig, og brukt til eksempelvis planlegging av dato for nye arrangementer.

Kalenderen finner du her
www.roros.no/arrangement

Vilje & Vekst 2014

Næringsforum i Fjellregionen (NiF) sitt årlige arrangement
Vilje & Vekst arrangeres på Røros 3. og 4. april.

Her vil det bli innledere av lokalt, regionalt og nasjonalt kaliber. Navn som Christel Kvam, regiondirektør i NHO innlandet, Erling Kagge, forfatter, forlegger og polarfarer, Per Fuggeli samfunnsdebattant og professor i indremedisin, er kjent for de fleste. Her vil også lokale gründere og bedriftsledere som Kristin Bendiksvold fra Rørosmeieriet, Frank Nordvik og Svein Inge Sølvik som jobber innenfor reiseliv, klær og mat på Røros dele sine erfaringer.

Faglig påfyll og sosiale møteplasser har alle behov for. Vilje & Vekst er NiF sitt bidrag der så vel kjøpmann som næringslivsleder, offentlig ansatt eller student, kvinne eller mann, bør kunne finne noe å bli fengst av. Dette er møteplassen for å hente inspirasjon, bygge nettverk og ikke minst lære av andre.

Program og påmelding
www.viljeogvekst.no

Innføring av bruk av elektroniske meldinger i Helse og Omsorg

Fra 10. mars innførte helse og omsorgstjenesten i Tynset kommune bruk av e-meldinger. Dette betyr at det meste av kommunikasjon vedrørende pasienter heretter vil gå elektronisk direkte i pasientjournalssystemene mellom helseforetakene. Intensjonen er at samhandlingsløsningene skal fungere bedre på tvers av alle virksomheter og nivåer og bidra til et smidigere og mer kostnadseffektivt pasientforløp.

Dette innebærer i praksis at vi sender meldinger mellom kommunen, legekantor og sykehus via PC, i stedet for å ringe og sende faxer. Innføringen av dette ser vi frem til, da vi mener dette vil bidra til å sikre mer korrekte pasientopplysninger og frigjøre tid som helsepersonell nå bruker på å ringe, vente på telefon, faks osv. Vi skal selvfølgelig fortsette å ha telefonisk kontakt og gjennomføre samarbeidsmøter rundt de pasientene hvor dette er påkrevet, men generelt vil det nye systemet lette arbeidshverdagen for oss helsepersonell.

Hvilken kommune ønsker Tynset å være?

” Klarer vi å lage strategier som gjør oss i stand til å møte utviklingen til det beste for oss? ”

Ordførerens side

Vi er nå i gang med kommuneplanprosessen, og har startet med samfunnsdelen. I innledningen av et slikt arbeid er det viktig å arbeide med de grunnleggende verdiene som skal kjennetegne oss som samfunn.

Da er det viktig å stille oss selv spørsmål som hva vil vi være kjent for. Hvordan skal folk ha det i vår kommune? Hvilke kvaliteter er viktige for en kommune og innbyggerne i den? Nettopp en slik inngang tror jeg er viktig i den prosessen som nå har startet. Kanskje kommer vi ut med mange av de samme svarene som ligger der i dag, men uansett er det viktig og riktig å stoppe opp og tenke gjennom hvorfor vi er her som kommune og hva er de viktigste verdiene i våre liv. Utifra slike prosesser i hodene våre kan det være det kommer noe nytt og spennende, og det kan bevisstgjøre oss på hvilke retninger vi som samfunn skal stake ut.

Kommunestyret og formannskapet har hatt noen samlinger der tankearbeidet har begynt, der overordna verdier har vært tema. Mange beskrivende ord for hva vi ønsker Tynset skal være har blitt løftet opp, og det som oftest blir nevnt er ord som inkluderende, optimisme, trygghet og bærekraftig. Noe som også gjentas er ordet puls og liv, noe vi ønsker skal prege vårt regionsenter og hele kommunen. Mange andre verdier kan også være det vi ønsker skal prege vår kommune, og det er viktig at det kommer innspill på dette i den prosessen vi er på veg inn i. Alle grupper må involveres og spesielt våre barn og unge er viktige i så måte. Skolene og institusjonene har allerede vært involvert i arbeidet med ordskyer vedrørende hva de forbinder med kommunen vår. Spark

skårer veldig høyt der, sammen med natur, rådhuset, folk, kulde, elg, trygghet. Dette er første smakebiter på vår tilnærming til hvor vi skal begynne med vår kommuneplan.

Viktig nå er også å gå videre inn på hva vi skal løfte opp som våre satsingsområder. Selvsagt skal vi være gode på mange områder, men utfordringen er å finne noen veier vi ønsker å gå for å løfte oss som samfunn enda noen flere hakk. De tema vi har satt opp i planprogrammet er befolkningsutvikling, næringsutvikling, infrastruktur og samferdsel, regionsenterutvikling, kultur og idrett samt frivillig sektor, utdanning og kompetanse, samt levekår og helse. Oppmerksomhet og satsing på alle disse områdene er viktig for å få til en god utvikling av vårt samfunn. Utifra alle disse områdene må vi likevel utfordre oss sjøl på hvordan vi kan peke ut noen spesielle retninger som gir gevinst for alle disse områdene. Et mangfold i arbeidsplasser kjennetegner Tynset i dag, og blir viktig å videreutvikle også i framtida. Klarer vi å lage strategier som gjør oss i stand til å møte utviklingen til det beste for oss?

Et eksempel er matproduksjon, som i hvert fall ikke blir mindre viktig i framtida. Her har vi ei landbruksnæring som er fremtidsretta, og som vi må tilrettelegge for også videre på best mulig måte. Et annet område er kompetanse og kunnskap i bred forstand, som vi ser er avgjørende for næringsutvikling og videreutvikling av alle offentlige tjenester.

Videre er det viktig å løfte blikket mot en ny bærekraftig retning av våre samfunn. Fornybar energi og miljøvennlige løsninger vil komme i mye større grad etterhvert som en må ta

Foto : Ingrid Eide / Ingrafo

NYSKAPING PÅ KULTURFRONTEN: KORTSPILLFESTIVALEN 2014

klimagrep, og på nettopp disse områdene har vi fornybare ressurser og grunnlag for utvikling. Arkivprosjektet må også nevnes i denne forbindelse, og hvilken stor betydning det vil ha om vi endelig får realisert dette prosjektet.

Jeg har nå nevnt noen problemstillinger og tema som er viktig å berøre i en tidlig fase av kommuneplanarbeidet i Tynset kommune. Det er avgjørende med positivt engasjement og mange innspill i disse prosessene, og jeg vil gjenta: Hvordan ønsker vi at Tynsetsamfunnet skal være i framtida? Hvordan skape grunnlag for enda bedre liv for enda flere mennesker hos oss?

*Varme hilsner
Ordfører Bersvend Salbu*

Tidens første Kortspillfestival i Fjellregionen arrangeres på Tynset 24.-25. mai. Da vil Tynset Kulturhus fylles med teaterglade unge og voksne fra hele regionen og mere til, håper prosjektleder Betine Fiskaa Johannessen i Ttrafo som er arrangør av festivalen. Kortspillfestivalen 2014 er en teaterfestival for forestillinger på under 10 minutter.

– Her blir det mulig å få med seg en masse små smakebiter på teater. Vi serverer noe som kan passe for de fleste! Dette blir en helg der publikum kan få med seg et tosifret antall kortteaterforestillinger, noe som vel må sies å være ganske unikt, forklarer Johannessen begeistret.

Revy og sirkus

Elever ved sal og scene-linjene i regionen til lokale revylag, profesjonelle dukkespillere og nysirkusartister fra rundt om i det ganske land, deltar på scenen. Blant forestillingene kan nevnes Bergstaden Figurteater som kommer med en dukketeaterforestilling basert på en av Falkbergets barnefortellinger. Tynset Barne- og Ungdomsteater stiller med flere kortforestillinger i krimsjangeren, og Ingrid Vollan framfører en spesialskrevet monolog omkring oppvekst i og minner fra Alvdal. I tillegg kommer Teater Fusentast fra Trondheim med en såkalt panopticumforestilling, en slags titteskapsdukkeforestilling som spilles for fire publikummere av gangen. Pan Produksjoner fra Tromsø kommer med en spesiallaget ny sirkusforestilling, noe prosjektlederen håper kan være inspirerende for de mange danserne i regionen.

– Disse holder også kurs på søndagen, med akrobatikk og sjonglering for å nevne noe, så det må jo være midt i blinken for sprek danseungdom – eller voksne, mener Johannessen. Det vil bli spilt forestillinger som passer for både barn, ungdom og voksne, så her er det noe for hele familien.

Todelt festival

– Festivalen er todelt. På lørdag spiller vi forestillinger og på søndag holder vi kurs, forteller Johannessen.

Blant kursene finner vi et par spreke alternativer: Scenekamp med sverd med Keno Morales, nysirkus med Pan Produksjoner og teatersport med Ingrid Vollan. Her kommer det til å bli mange muligheter for å virkelig slå ut håret og prøve seg. Flere kurs kommer, men det er mulig å melde seg på allerede nå. Førstemann til mølla gjelder!

– Under festivalen blir det også åpning av maskeutstilling med nærmere 50 teatermasker laget av elever ved Follidal skole, tilføyer Johannessen. Hun håper å se både unge og gamle i Kulturhuset disse dagene og at regionens befolkning er med og støtter opp om en festival som forhåpentligvis kan bli en tradisjon i Fjellregionen.

Festivalen er åpen for forestillinger av alle slag, for både profesjonelle og amatører, og det er ennå mulighet for å melde seg på med et innslag. Påmeldingsfrist for sceneinnslag er 30. april. For påmelding med forestilling eller til kurs, se www.kortspillfestivalen.no

Grunnlove og Barnas Verdensdager

Hvert år stopper verden opp en liten stund og bretter seg ut i all sin prakt når den reiser på kryss og tvers gjennom Norge. Den har favnen full av musikk og dans og kunst – inne, ute, oppe, nede – overalt er det morsomme ting å være med på! Dette er Barnas verdensdager (BVD) som Tynset i år arrangerer lørdag 26. april for tredje år på rad.

Tekst: Mali Hauen. Foto: Ingrid Eide (arkiv)

Her kan man oppleve kulturuttrykk fra mange verdenshjørner gjennom å selv delta på verkstedene, se forestillinger, konserter og utstillinger. Du vet aldri helt hva som venter deg, det kan være forskjellig fra gang til gang: Streetdance fra Uganda, capoeira fra Brasil, Bollywood-dans fra India, orientalsk dans, kubansk salsa, tamilsk musikk og dans, toner fra Peru og Bolivia, DJ-verksted, gamelan fra Indonesia, henna-maling, eventyr fra Mali eller trommer fra Vest-Afrika. Rom som er pyntet til trengsel og markeds plasser som lukter av god mat, krydder og te forsterker opplevelsen av å være på reise.

Vi er heldige å ha med oss Nord-Østerdalmusiker med Tone Hulbækmo og Hans Fredrik Jacobsen. De har i hele sin musikerkarriere jobbet flerkulturelt og internasjonalt. De utvikler nye verksteder hvert år basert på norsk tradisjonsmusikk koblet sammen med internasjonale uttrykk og møter med artister som kommer hit til BVD.

Drømmefortellinger i drømmeskogen

I år har vi også med oss Klokkaran drama- og kulturverksted som drives av Lise Eskedal og Gerd Svenfors. De har reist rundt i barnehagene i Tynset og Alvdal og hatt forestillinger sammen med barna. Dette er et samarbeidsprosjekt mellom skoler og barnehager i Alvdal og Tynset.

Åpningskonserten
"Grunnlove" på Barnas
Verdensdager er
Rikskonsertene og
Kulturskolerådets gave
til grunnlovsjubileet

Dette er et samarbeidsprosjekt mellom Norsk Kulturskoleråd, Rikskonsertene og syv Barnas Verdensdagsteder i Norge. Konseptet blir innøvd sammen med lokale aktører.

Musikere og omlag 100 elever i 5. og 6. trinn fra Tynset barneskole og 20 elever ved Voksenopplæringen deltar i prosjektet KorArti på Tynset. Disse er aktører på BVD-konserten 26. april.

Flere kunstuttrykk møtes

Billedkunst i form av skulptur, kunst og håndverk med produksjon av lianer, drømmefangere og edderkopper og litteratur og drama i form av drømmefortelling og fortellerteater. Det er jobbet på tvers av klassetrinn 3., 4. og 8. trinn på Alvdal samt 3. og 4. trinn ved Tyllidalen skole. Skolene lager sopper i stort format (1,5-2 meters høyde) samt drømmefangere. Disse utgjør "skogen". Barnehagene lager innhold som lianer og edderkopper. Til sammen blir dette installasjonskunst hvor man kan spille teater, via konseptet "drømmefortelling", inne blant kunsten. På selve BVD dagen den 26. april blir det drømmefortellinger inne i skogen som en av verkstedene vi tilbyr.

Kaffe og tradisjon fra Eritrea

En eritreisk familie, nå bosatt i Alvdal tar oss med inn i kaffetradisjonen i Eritrea. Dette er en svært gammel seremoni og det tar lang tid å følge prosessen fra tørket, rå bønne til ferdig trukket kaffe (som gjerne serveres sammen med søtt popkorn). Her blir det eventyr og sagn rundt kaffe fra kaffens opprinnelsesland. I tillegg kan du oppleve, Flamenco dans, salsa og musikk fra verdensrommet spilt på stålcello, som er laget over lyder fra verdensrommet tatt opp av NASA. Barnas verdensdager passer for både store og små i familien. Det er ingen aldersgrense og alle aktiviteter er gratis!

Fra kunstis til iskunst

Savalen skal bli et nordisk senter for is-, snø- og lyskunst.

Tekst og foto: Ingrid Eide

Iskunstneren Peder Istad

– Dette er en fremtidsrettet satsing som vi nå bygger steg for steg, sier Per Morten Hektoen ved Destinasjon Savalen. Is og lys gir en magisk stemning. Det passer vår visjon om at Savalen skal være en eventyrdestinasjon hvor folk skal få oppleve noe som er annerledes. Konseptet utvikles i tett samarbeide med iskunstner Peder Istad, norsk skulptør, mest kjent for sine installasjoner i is.

Deler av vinteren har Istad jobbet med sitt kalsitorium og andre skulpturer på Savalen. 40 tonn har gått med. Til alle sine arbeider bruker han is fra herfra. Elever både ved Storsteigen Videregående skole og barneskolen på Tynset har deltatt på workshops som han også har arrangert.

– Den milde vinteren har gitt oss ekstra utfordringer. Det er vanskelig å bygge konstruksjoner som skal holde på hverandre i mildvær, sier Istad. Is- og lyskulpturene dannet en spennende ramme rundt blant annet Julenisselekene på Savalen i januar. Istad bor i Bohuslän i Sverige, men har i vinter vært mye på Savalen for å ta ut is.

– Nord-Østerdalen har som oftest stabile, kalde vintre og det gir en flott is. Her er det stort potensiale til å skape aktivitet rundt fornybare naturressurser som finnes i området, påpeker Istad. Per Morten Hektoen synes det er flott at regionen kan eksportere is som råmateriale. Han mener et senter for snø og iskunst på Savalen har et stort potensiale i seg.

– Til neste vinter skal det bygges rom av is for overnatting. Tynset er kjent for at det er så kaldt. Det omdømmet skal vi skal vi utnytte og bygge positive og eventyrlige opplevelser rundt, gjerne i samarbeid med ulike skoler i regionen, sier Hektoen.

Istad har gjennom vinteren også arbeidet med prosjekter i Oslo, Brumunddal og Nord-Torpa hvor han også brukte is fra Savalen. Til sommeren kommer han tilbake for å arbeide med skulpturer av Tolga-granitt.

Les mer om iskunstneren Peder Istad her:
<http://www.pederistad.no/>

Mye lys gir mye varme

Tynset er den nordligste målestasjonen for solcellepaneler. Det kalde og tørre innlandsklimaet virker svært positivt på produksjonen. Solceller virker mye bedre enn forventet i kulde, og funnene fra Tynset overrasker ekspertene.

Tekst: Hilde Aanes
Foto: Arkivfoto Tynset kommune

Vi kjenner til bruk av solcelleanlegg fra hytta. Anlegget leverer strøm til lys over oppvaskkummen og til å pløye gjennom gamle årganger med Donald Duck på senga. Kanskje også til radio og tv. Men der stopper det.

Mange vet at REC sine solcellefabrikker i Norge er lagt ned, fordi de ble utkonkurrert av billige solceller fra Kina. Men billigere solceller førte også til en voldsom vekst i markedet. To solcellefabrikker overlevde i Norge, og i vår startet en ny fabrikk opp produksjon i RECs gamle lokaler.

For noen år siden satte Tyskland i gang med rause støtteordninger for å få fram fornybar energi som kan erstatte landets atom- og kullkraftverk. Den tyske stat gikk inn og subsidierte innkjøp av solceller i det private markedet, og gjorde investeringen lønnsom for bedrifter og private. Investeringen skjøt fart, mange kjøpte og prisene falt på anleggene. Enda flere kunne investere. Et søk på Google Earth over byer i Tyskland viser at solcellepanelene popper opp på tak på skoler, forretninger og bolighus, som trampolinene har poppet opp på flybilder over Norge de seinere årene.

Det har vært en voldsom økning av produksjonen av strøm fra solceller i Europa. I Norge har ikke dette vært lønnsomt, da det er for lite sol her. Eller er det slik?

ZERO (Zero Emission Resource Organisation) har data fra et anlegg i Asker, der de vet at produksjonen fra solcellepaneler er høy om våren, på grunn av lav temperatur og klar luft. Mai er den beste solcellemåneden, april nest best, og allerede i mars er produksjonen ganske bra. ZERO mener at innlandskommunene vil ligge meget godt til rette for solceller i Norge, fordi ...

- ... det er kaldt og mye sol på våren, da blir det mye solstrøm
- ... det er mye klart vær i innlandet, og derfor mye sol
- ... strøm fra solceller kan særlig bidra til oppvarming av huset i februar-april

Med andre ord: Lokalt vær er vel så viktig for solceller som hvor nær man er ekvator. Dette har Tynset kommune grepet fatt i, og ønsker å teste ut.

I samarbeid med Nord-Østerdal Kraftlag (NØK) har vi fått montert opp to solcellepaneler på verandaene utenfor 10. etasje i Rådhuset. Panelene leverer strøm direkte inn til Rådhuset, og bidrar til å redusere kommunens totale strømforbruk. Panelene ble montert opp i desember i fjor, og har når sant skal sies, ikke bidratt så voldsomt inn i strømforsyningen. Ennå. Men januar og februar er heller ikke de månedene da det forventes stor strømproduksjon basert på solenergi.

Sammen med panelene har vi også fått med utstyr for å registrere værforholdene – solinnstråling og temperatur – noe som vil underbygge teorier om hvor mye sol som kreves for å kunne produsere og levere strøm inn på det elektriske anlegget.

Februar har, mot normalt, vært preget av mildt og lettskyet vær. Likevel har vi produsert strøm hver eneste dag. 18. februar, den ene dagen vi hadde virkelig kaldt vær med -20 grader og kald "vintersol", spratt produksjonen i været.

Vi ønsker at morgendagens elektrikere skal få ta del i dette prøveprosjektet. Derfor har vi tatt kontakt med elektrolinja ved Nord-Østerdal Videregående Skole slik at elektrostudentene kan få ta del i den informasjonen vi henter ut gjennom dette prosjektet. Dette vil eksempelvis være:

- Hvilket anlegg bør kjøpes og til hvilken pris?
- Hvordan skal det monteres? På taket? På veggen? Som persienner?
- I hvilken vinkel bør panelene plasseres for å oppnå best effekt?
- Hvor mye strøm kan vi få ut?
- Kan vi få solgt strøm ut på nettet dersom vi får ut mer enn vi forbruker?

Det finnes mange klare fordeler med bruk av solenergi:

- Ingen nye naturinngrep
- Ingen nye veier
- Tar i bruk eksisterende infrastruktur
- Ingen nye nettutbygginger
- Strøm der den trengs
- Produksjon av elektrisk energi er stor når vannkraftmagasinene har liten fyllingsgrad

Ulemper:

- Foreløpig en kostbar løsning i Norge.
- Elektrisk energi er billig
- Enova yter ikke tilskudd til å kjøpe anlegg i dag.

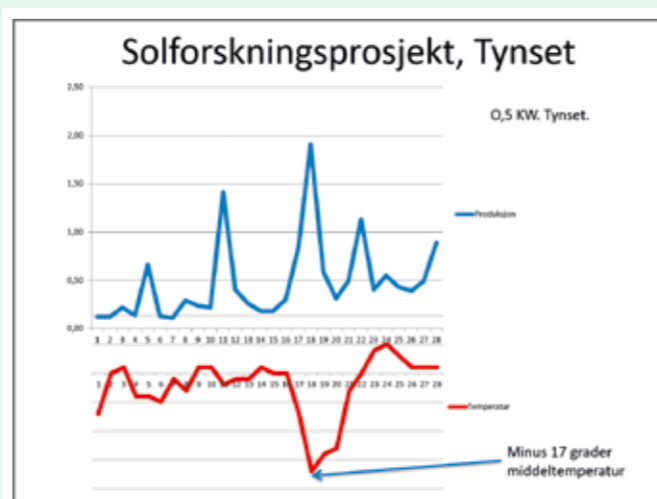
Ny teknologi og økt bruk i andre europeiske land har allerede presset prisene nedover, og det forventes at kostnadene vil gå ned i årene fremover.

Dersom du er interessert i produksjonen på rådhuset, kan du følge med via denne linken: <http://goo.gl/bPNQ22>

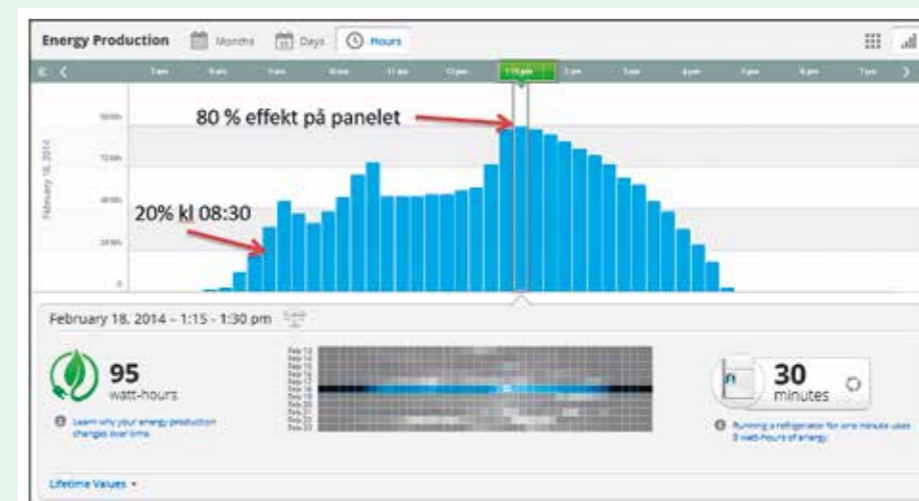
Målsetning i klima- og energiplanen:

- Reduksjon av forbruket av elektrisk energi i husholdningene med 10 % innen 2013, og 20 % innen 2020 i forhold til nivået i 2008 (kWh/innbygger)
- Energiforbruket i kommunal bygningsmasse skal reduseres med 10 % innen 2020 i forhold til nivået i 2008.

Det er tillatt å sette solceller på taket, og det er tillatt å levere strøm fra solcellene ut på strømmettet, om du produserer mer enn du bruker selv. Ordningen kalles Plusskundeordningen og styres av NVE (Norges Vassdrags- og Energidirektorat). Typiske plusskunder er mennesker som bor i boliger med solcellepanel på taket, og som produserer en begrenset mengde kraft som de ikke trenger selv. Ordningen innebærer at det lokale nettselskapet kan kjøpe overskuddskrafta. Skal du bli plusskunde, kontakter du nettselskapet ditt!

Sammenheng mellom temperatur og strømproduksjon. Klart og kaldt vær med mye sol gir høy produksjon

Produksjon gjennom dagen. Det ble produsert strøm i perioden 08:30-16:30 på den kaldeste dagen i februar

Tynset LEDer an

Politikeren i Tynset har valgt å satse på LED-lys som belysningskilde både i gatebelysning og flombelysning av kirkene i kommunen.

Like før jul var belysningen på kirkene montert. Her er det også astronomiske ur som styrer belysningen. På Tynset og Kvikne står belysningen på døgnet rundt. I Bryddalen og Tyllaldalen er det slukket mellom 24:00 og 06:00. Nå flombelyses de for en fjerdedel av kostnadene de ble opplyst for tidligere. Gjennomsnittlig har strømutgiftene til flombelysning ligget på 32.000 kroner i året for alle de fire kirkene. Nå blir utgiftene på rundt 8.000 kroner totalt, det samme som det kostet å lyse opp én kirke tidligere.

Også gatebelysningen i Tynset skiftes fra kvikksølvdamplamper til LEDbelysning. Fra april 2015 er kvikksølvdamplampene for budt. Nesten hele gatebelysningen i deler av Tynset er utskiftet, dette gjelder boligområdet fra skola til idrettsbanen. Jultre- og julegatebelysning samt tårnet på torget er nå LEDbelyst. LED-lyssatsingen i kommunen har også vakt oppmerksomhet rundt om i landet da det viser seg å være betydelige beløp å spare på å skifte fra gamle kvikksølvdamplamper til LED.

Igatebelysningen på Tynset regnes 1000 lyspunkter. Av disse er det 350 kvikksølvvarmaturer som må skiftes ut. I 2013 er 175 av disse skiftet ut og har nå LEDlyspærer på 48 W mot 125 W tidligere. Ved utskifting av eldre armaturer til LED regnes en payback-tid (når investeringen er tjent inn igjen) på 1,5 år. To regnestykker:

- På Auma er det i et felt med gatelys målt et strømforbruk på 1300 kWh per måned gjennom et år. Etter at det ble skiftet til LED-lys er forbruket gått ned til 400 kWh i måneden. Det fører til en besparelse på ca 7.800 kroner pr år.
- På en kilometer vei gatebelysning regnes 28 armaturer. Nedenfor er det gjort et regnestykke på driftskostnader (inkludert arbeid) på en kilometer vei i Tynset med ulike lampetyper:

Kvikksølvlamper (125 W pærer)	24. 000 kroner
Høytrykk natrium	17. 000 kroner
LED (48 W Ledpærer)	7. 200 kroner

Tynset Kino

Smakebiter fra vårprogrammet 2014

NOAH

Norgespremiere fredag 4. april

Oscar-vinneren Russell Crowe spiller Noah i denne 3D-filmen om mot, offer og håp. En mann må utføre et umenneskelig oppdrag før verden rammes av en apokalyptisk syndeflod.

RIO 2

Norgespremiere fredag 11. april

Blu, Jewel og deres tre barn reiser fra storbyjungelen og inn i Amazonasjungelen for å møte slekten.

The Amazing Spider-Man 2

Norgespremiere fredag 25. april

Her kommer en ny actionfylt eventyrfilm om Spider-Man

To norgespremierer fredag 9. mai

Pompeii

Et actioneventyr i 3D om en av de største historiske katastrofene. Filmen starter dagene før vulkanen Vesuvius får sitt utbrudd.

Bamse - Verdens sterkeste bjørn

Svensk barnefilm om verdens sterkeste bjørn! Med norske stemmer.

Tynset kommune

Romslighet • Mot • Humør

Servicetorget, Rådhuset, 2500 Tynset
Servicetorget har åpent hverdager kl. 09:00 – 15:30

Telefon 62 48 50 00
Telefaks 62 48 50 11
Internett www.tynset.kommune.no
E-post postmottak@tynset.kommune.no

Foto: Ingrid Eide

Returadresse: Tynset kommune, Servicetorget, Rådhuset, 2500 Tynset

B

NORGE P.P. PORTO BETALT

Turistinformasjon

Telefon 62 48 50 00

Kulturkaféen og billettbestillinger

Telefon 62 48 52 03

Kulturtjenesten

Telefon 62 48 50 00

Biblioteket

Telefon 62 48 52 18 (Tynset og Kvikne)

Landbruk og miljø

Telefon 62 48 90 00

Tekniske tjenester

Telefon 62 48 50 00

Ved akutte feil på kommunale vei-, vann- og avløpsanlegg utenom kontortid meldes dette til kommunens tekniske vakt:

Telefon 911 25 533

PP-tjenesten

Telefon 62 48 50 00

Barneverntjenesten

Telefon 62 48 50 00

Hjemmesykepleien og hjemmehjelp

Telefon 62 47 10 35

Tynset legekantor

Telefon 62 48 51 60

Åpningstider

Mandag–torsdag 08:00 – 15:00

Fredag 09:00 – 15:00

Telefontider

Mandag–torsdag 08:00 – 11:00 og 13:00 – 14:00

Fredag 09:00 – 12:00 og 13:00 – 14:00

Legevaktssentralen

Telefon 62 48 22 11

Helsestasjonen

Telefon 62 48 51 53

Gudbrandsdalen krisesenter, Lillehammer

Telefon 61 27 92 20

Tjenesten for funksjonshemmede

Telefon 62 48 58 80

Tjønmosenteret

Telefon 62 47 10 00

Furumoen Pensjonærhjem

Telefon 62 48 51 89

Enan Trygdesenter

Telefon 62 48 41 93

Tronstua barnehage

Telefon 62 48 50 67

Skogstua barnehage

Telefon 62 48 50 65

Haverslia barnehage

Telefon 62 48 50 62

Tynset opplæringscenter

Telefon 62 48 58 90

Internett www.tynset.kommune.no

Tynset barneskole

Telefon 62 48 50 70

Internett www.tynset.kommune.no

Tynset Ungdomsskole

Telefon: 62 48 51 10

Internett www.tynset-ungdomsskole.no

Tyllidalen skole

Telefon: 62 47 16 60

Internett www.tynset.kommune.no

Kvikne skole og barnehage

Telefon: 62 48 55 20 / 988 27 942

Internett www.tynset.kommune.no

Fåset skole og barnehage

Telefon: 62 48 58 50

Internett www.tynset.kommune.no

Se også programmet på plakater, i kulturfolderen, i aviser og tynsetkino.no.
Billettsalg starter en time før forestilling. Telefon billettsalg: 62 48 52 59